

Χριστιανικές διαβολές κατά της αρχαίας Ελλάδας: Η καταγωγή του Έλληνα κι ο πολιτισμός του (Μέρος 6ο) - Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός είναι άσχετος με την αρχαία ελληνική θρησκεία; Απάντηση στο άρθρο «Η επανάσταση των φιλοσόφων ενάντια στους θεούς, στους ιερείς, στην κοινωνία και στους θεσμούς» (γ')

(Συνέχεια από το προηγούμενο άρθρο).

Δημόκριτος

Οι βασικοί ισχυρισμοί του Γιαννουλάκη που σχετίζονται με το θέμα μας, είναι:

α. Ότι ο Πλάτων, αν και αναφέρεται στις διδασκαλίες του Δημοκρίτου, ωστόσο πουθενά δεν τον κατονομάζει, επειδή ο Πλάτων ήταν ιδεαλιστής και ο Δημόκριτος υλιστής.

β. Ότι «Είναι μάλλον βέβαιο ότι τελικά ο Πλάτωνας έκαψε τα συγγράμματα του Δημοκρίτου».

Στην πραγματικότητα, όλα αυτά γράφονται για να δείξουν ότι δήθεν υπήρχε διαμάχη μεταξύ της επιστημονικής γνώσης (που εκπροσωπείται από τον υλισμό) και της θρησκείας-μυστικιστικής φιλοσοφίας (που εκπροσωπείται από τον ιδεαλισμό).

Απαντώ ισάριθμα στα παραπάνω:

α. «Πρώτος τε αντειρηκώς σχεδόν απάσι τοις προ αυτού, ζητείται δια τι μη εμνημόνευσεν Δημοκρίτου» (Γ΄ 25). Είναι άλυτο ζήτημα γιατί ο Πλάτων δεν μνημονεύει τον Δημόκριτο. Εάν όμως ο Διογένης, που είχε στην διάθεσή του τόσες πολλές πηγές, δεν έχει την απάντηση, πως θα μπορούσαμε να την έχουμε εμείς σήμερα με λιγότερες; Δεν είναι ορθή η κρίση του Γιαννουλάκη για δύο τουλάχιστον λόγους. Ο πρώτος είναι ότι την εποχή εκείνη δεν υπήρχε διαμάχη μεταξύ «υλισμού» και «ιδεαλισμού». Πιθανότατα να μην υπήρχε καν η διάκριση αυτή στην συνείδηση των φιλοσόφων. Υπήρχαν απλά δύο προσεγγίσεις της πραγματικότητας, χωρίς η μια να αντιμάχεται την άλλη. Κατά την άποψή μου, ακόμα και αυτό που λένε οι σύγχρονοι μελετητές ότι οι προσωκρατικοί φυσικοί φιλόσοφοι έβλεπαν το σύμπαν μηχανιστικά, δεν ισχύει. Ή τουλάχιστον δεν ισχύει για αρκετούς από τους προσωκρατικούς. Ο λόγος είναι ότι δέχονταν τον υλοζωισμό, δηλαδή ότι η κίνηση-ζωή-στην ύλη είναι έμφυτη. Που σημαίνει ότι το σύμπαν δεν είναι ένα κουρδιστό άψυχο αντικείμενο, αλλά ένας ζωντανός οργανισμός του οποίου είμαστε μέρη.

Γενικότερα, αρέσει στον Γιαννουλάκη να βλέπει παντού πάλη και διαμάχη και όχι εναρμόνιση. Εξ ου και οι διαρκικές γνωστικίζουσες θεωρίες του. Αρκεί κανείς να διαβάσει το βιβλίο του «Μυστικός πόλεμος» για να το διαπιστώσει. Αυτή η διπλή προσέγγιση φαίνεται πολύ καθαρά στον Εμπεδοκλή που έγραψε το «Περί φύσεως» ένα έργο μέσω του οποίου ερμηνεύει τον φυσικό κόσμο, και το «Καθαροί» που έχει καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα, δηλαδή ιδεαλιστικό. Οι διανοητές τότε δεν έκαναν διάκριση και για αυτό στα έργα τους μπορούμε να ανιχνεύσουμε και τις δύο τάσεις. Ο θεωρούμενος υλιστής Επίκουρος λέει ότι είμαστε βέβαιοι για την ύπαρξη των θεών, στους οποίους αποδίδει μακαριότητα και αιωνιότητα, ασχέτως αν απορρίπτει την πρόνοια.

Μια από τις βασικές διαφορές μεταξύ ιδεαλισμού και υλισμού είναι ότι για την ερμηνεία του κόσμου, ο μεν ιδεαλισμός άρχεται από το πνεύμα που δημιουργεί σε δεύτερη φάση την ύλη, ο δε υλισμός άρχεται από την ύλη ενώ το πνεύμα εκλαμβάνεται ως παράγωγό της. Στην πρώτη προσέγγιση προηγείται το πνεύμα και μετά η ύλη. Στην δεύτερη το αντίθετο. Σωματικό ή ασώματο; Τί προηγείται και τί έπεται; Αυτό όμως τί νόημα μπορεί να έχει όταν μιλάμε για έναν κόσμο είτε αυθύπαρκτο είτε δημιουργημένο αχρόνως όπως αποδέχονταν η ελληνική διάνοηση; Τί σημασία μπορεί να έχει από τη στιγμή που για όλους είναι κοινός τόπος το αξίωμα ότι «τίποτα δεν γίνεται από το τίποτα»; Τί νόημα έχει από την στιγμή που ο κόσμος θεωρείται ως ενιαίος; Αυτό δεν είναι το νόημα της

προσωκρατικής φιλοσοφίας; Η αόρατη σταθερή πρώτη αρχή-ουσία πίσω από τα φαινόμενα που δημιουργούν την αίσθηση της διαφοροποίησης;

«Ύλη» και «ιδέα» είναι φιλοσοφικοί όροι. Άλλωστε για τον Δημόκριτο η ύλη από την οποία αποτελούνται όλα τα σώματα, είναι τα απειροελάχιστα σωματίδια μέσα στο υπαρκτό κενό, που δεν συλλαμβάνονται από τις αισθήσεις. Αυτά χαρακτηρίστηκαν ως «ά-τομα» επειδή δεν τέμνονται περαιτέρω. Ωστόσο, από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα η ατομική θεωρία εξελίχθηκε και ανακαλύφθηκε ότι τέμνονται τελικά ή καλύτερα διασπώνται, εκλύοντας τεράστια ποσά ενέργειας. Καταλήγουμε στην «ενέργεια», μια πολύ- πολύ «αραιωμένη» μορφή ύλης. Άρα, και το σωματικό τελικά δεν είναι τόσο...συμπαγές.

Περνώντας στον Πλάτωνα, δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι τιτλοφορεί ορισμένους διαλόγους του με τα ονόματα των Σοφιστών, που ενίοτε αποδέχεται και ενίοτε απορρίπτει επιμέρους απόψεις τους.

β. Σχετικά με το ζήτημα, είχα γράψει παλιότερα στο άρθρο «Ο Αριστόξενος, ο Πλάτων, και τα βιβλία του Δημοκρίτου», τα εξής:

Ο Διογένης Λαέρτιος αναφέρει στο 9ο βιβλίο του έργου του, τα εξής: *«Αριστόξενος δ' εν τοις Ιστορικοίς υπομνήμασι φησί Πλάτωνα θελήσαι συμφλέξαι τα Δημοκρίτου συγγράμματα, οπόσα εδυνήθη συναγαγείν. Αμύκλαν δε και Κλεινίαν τους Πυθαγορικούς κωλύσαι αυτόν, ως ουδέν όφελος· πάρα πολλοίς γαρ είναι ήδη τα βιβλία. Και δήλον δε· πάντων γαρ σχεδόν των αρχαίων μεμνημένος ο Πλάτων ουδαμού Δημοκρίτου διαμνημονεύει»* (§ 40)].

Δηλαδή, «Ο Αριστόξενος γράφει στα “Ιστορικά του Υπομνήματα”, ότι όταν ο Πλάτωνας θέλησε να κάψει τα συγγράμματα του Δημόκριτου, αυτά που μπόρεσε να μαζέψει, τον εμπόδισαν οι Πυθαγόρειοι Αμύκλας και Κλεινίας, γιατί θα ήταν ανώφελο, αφού τα βιβλία βρίσκονταν ήδη σε πολλά χέρια. Και είναι αυτό φανερό, γιατί ο Πλάτωνας ενώ μνημονεύει όλους σχεδόν τους αρχαίους, δεν αναφέρει πουθενά το Δημόκριτο».

Το περίεργο είναι ότι αυτή η πληροφορία του Αριστόξενου δεν τοποθετείται από τον Διογένη στο βιβλίο του βίου του Πλάτωνος (δηλαδή στο 3ο). Πιθανότατα, διότι δεν την θεωρεί και ο ίδιος τόσο αξιόπιστη. Στην ίδια την αιτιολόγηση του Διογένους δηλώνεται καθαρά ότι ο Πλάτων «πάντων γαρ **σχεδόν** των αρχαίων μεμνημένος» (άρα, υπάρχει μια μικρή μερίδα αρχαίων που δεν τους μνημονεύει πουθενά), στην οποία θα μπορούσαμε να κατατάξουμε τον Δημόκριτο (παρόλο, που

όπως είδαμε, αξιολογεί τις δημοκρίτειες θέσεις). Το να ισχυριστούμε ότι όποιος δεν μνημονεύεται σημαίνει ταυτόχρονα ότι απαξιώνεται ή γίνεται αντικείμενο μισαλλοδοξίας από τον Πλάτωνα, θα ήταν έωλος ισχυρισμός και αυθαίρετος. Το «δήλον δε», τοποθετείται όχι για να δώσει κύρος στην πληροφορία του Αριστόξενου, αλλά για να δηλώσει την διαφωνία του Πλάτωνος προς τον πυρήνα της διδασκαλίας του Δημοκρίτου (που αφορά κυρίως το απρονόητο).

Ο Δημόκριτος ζει περίπου από το 470/ 469 π.κ.ε. έως το 370/369 π.κ.ε. Ο Πλάτων από το 427 π.κ.ε.-347 π.κ.ε. Ο Αριστόξενος είναι μαθητής του Αριστοτέλους, γεννημένος το 370 π.κ.ε. Ο Αριστόξενος είναι αδύνατον επομένως να είναι σύγχρονος αυτών που γράφει. Είναι ο μόνος που το λέει χωρίς να παραθέτει την πηγή του.

Δεν γνωρίζουμε το πότε έλαβε χώρα το «συμβάν». Εάν ο Αριστόξενος ήταν σύγχρονος των γεγονότων, αυτά θα έπρεπε να είχαν συμβεί- στην καλύτερη των περιπτώσεων- όταν ο Αριστόξενος θα ήταν το πολύ 23 ετών και ο Πλάτων 80. Όμως, θα μπορούσε να γράψει έργο ιστορικής φύσεως στα 23 του; Εφόσον δεν είναι σύγχρονος, άρα δεν γνωρίζει από πρώτο χέρι. Αντλεί την πληροφορία από άλλη πηγή την οποία δεν κατονομάζει. Ξέρουμε όμως, ότι ναι μεν ο Αριστόξενος ήταν και αυτός ένας πολύ μεγάλος φιλόσοφος ανάμεσα στους μαθητές του Αριστοτέλους, όπως γνωρίζουμε ακόμα ότι ήταν τρομερά φίλαυτος, ώστε να δυσφημεί (υβρίζει) τον Αριστοτέλη (μετά το θάνατο του δεύτερου) επειδή άφησε διάδοχο στο Λύκειο τον Θεόφραστο αντί για αυτόν. Θα είχε λοιπόν κίνητρο, μέσα στην ύβρη του κατά του Αριστοτέλους, να αναφερθεί αρνητικά και στον δάσκαλό του, Πλάτωνα. Ωστόσο, αυτό μόνο ως υπόθεση μπορεί να θεωρηθεί.

Το λεξικό Σούδα αναφέρει: *«Αριστόξενος υιός Μνησίου του και Σπινθάρου, μουσικού, από Τάραντος της Ιταλίας. Διατρίψας δε εν Μαντινεία φιλόσοφος γέγονε, και μουσική επιθέμενος ουκ ηστόχησεν, ακουστής του τε πατρός και Λάμπρου του Ερυθραίου, είτα Ξενοφίλου του Πυθαγορείου, και τέλος Αριστοτέλους, εις ον αποθανόντα ύβρισε, διότι κατέλιπε της σχολής διάδοχον Θεόφραστον, αυτού δόξαν μεγάλην εν τοις ακροαταίς τοις Αριστοτέλους έχοντος».*

Ανατρέχοντας σε καθηγητές που δεν διάκινται φιλικά προς τον Πλάτωνα (δυστυχώς, αντί να δουν την φιλοσοφία ως ένα όλον, χωρίζονται σε ιδεολογικά «στρατόπεδα»), όπως τον Χ. Θεοδωρίδη (που στο έργο του «Επίκουρος» γράφει απαξιωτικά και ατεκμηρίωτα πράγματα κατά του Πλάτωνος) ή τον Ζώρτζ Μινουά

(στο ογκώδες βιβλίο του «Ιστορία της αθείας»), δεν βρέθηκε πουθενά αναφορά στην παραπάνω πληροφορία του Αριστόξενου. Να μην θεωρήθηκε αξιόπιστη; Πιθανό.

Ο Αθανάσιος Παπαδόπουλος (που επίσης δεν διέκειτο φιλικά προς τον Πλάτωνα, αλλά όχι τόσο πρόχειρα όπως ο Θεοδωρίδης), γράφει:

«Σύμφωνα με πληροφορία του Αριστόξενου (ήταν συνομήλικος και μαθητής του Αριστοτέλη) που παραθέτει ο Διογένης Λαέρτιος, ο Πλάτων μισούσε σε τέτοιο βαθμό τον Δημόκριτο, ώστε σχεδίαζε να κάψει τα συγγράμματά του, όσα είχε μπορέσει να συγκεντρώσει. Οι Πυθαγόρειοι όμως, Αμύκλας και Κλεινίας τον εμπόδισαν, επικαλούμενοι το επιχείρημα ότι τα βιβλία του Δημοκρίτου ήταν πολύ διαδεδομένα, κι έτσι τα είχαν και πολλοί άλλοι. Η παραπάνω πληροφορία δεν επιβεβαιώνεται από άλλη πηγή. Από τα όσα, μάλιστα λέει στη συνέχεια ο Διογένης Λαέρτιος, θα μπορούσε κανείς να συμπεράνει ότι αποτελεί μάλλον επινόηση για να εξηγηθεί το γεγονός ότι ο Πλάτων, όπως είπαμε ήδη, δεν αναφέρει σε κανένα έργο του ονομαστικά τον Αβδηρίτη φιλόσοφο» (Αθανάσιος Παπαδόπουλος, Εισαγωγή στον Δημόκριτο, εκδόσεις Κάκτος, Α΄ σ. 29).

Ο Διογένης ο Λαέρτιος στο ένατο βιβλίο του (Βίοι φιλοσόφων), 45-49, μας αναφέρει τα έργα του όπως τα ταξινόμησε ο Θράσυλος ο οποίος έζησε επί Τιβερίου (1ος αι. κ. ε). Προσέξτε τη διατύπωση: *«τα δε βιβλία αυτού (...) εστί δε [..]»*. Αυτό το «εστί δε» μαρτυρά ότι τα έργα του Δημοκρίτου υπήρχαν ολόκληρα στην εποχή του Διογένους (2ος-3ος αι. κ.ε.), και φυσικά τα γνώριζε και ο Θράσυλος που τα ταξινόμησε νωρίτερα. Ο Διογένης παρουσιάζει επτά κατηγοριοποιήσεις και εβδομήντα έργα. Επίσης λέει ότι αρκετά έργα -πέρα από αυτά που ταξινόμησε ο Θράσυλος- ήταν διασκευές έργων του Δημοκρίτου. Επομένως, αυτά χάθηκαν αργότερα. Και γνωρίζουμε πολύ καλά ποιοι κατέστρεφαν βιβλιοθήκες κατά την εποχή της χριστιανικής επικρατήσεως.

Όσον αφορά τα περί του Δημοκρίτου, θα παρουσιάσω απλά μερικά σχετικά χωρία όσον αφορά τις θρησκευτικές του απόψεις.

«Οι θεοί δίνουν στους ανθρώπους όλα τα αγαθά, και παλαιά και σήμερα. Τα κακά όμως, τα βλαβερά και ανώφελα πράγματα ούτε παλαιά ούτε τώρα τα δίνουν στους ανθρώπους οι θεοί· ο ίδιος έρχονται σε αυτά, γιατί είναι ο νους τους τυφλός και αυτοί άκριτοι» (Γνώμαι, απ. 175)

«Οι θεοί αγαπούν μόνο όσους μισούν το αδικείν» (απ. 217)

«Ο Όμηρος είχε θεϊκή φύση και δημιούργησε σύνθεση με κάθε είδους λόγους»
(Περί Ομήρου απ. 21).

Σωκράτης

Για τον Σωκράτη έχει γίνει ήδη λόγος. Εδώ θα απαντηθούν συγκεκριμένοι ισχυρισμοί του Γιαννουλάκη.

Αγαπούσε τη φιλοσοφία όσο τίποτε άλλο στη ζωή ίου. «Εγώ, όταν ήμουν νέος, σε υπερβολικά θαυμαστό βαθμό καταλήφθηκα από τη σφοδρή επιθυμία να αποκτήσω αυτή τη σοφία, την οποία ως γνωστόν ονομάζουν έρευνα αναφερόμενη στη φύση...» Από μικρός, λοιπόν, ασχολήθηκε με τη φυσική φιλοσοφία και έρευνα (η οποία στην εποχή του απαγορευόταν με νόμο, και γι' αυτό αρνήθηκε στο περιβόητο δικαστήριο ότι ασχολήθηκε ποτέ μ' αυτήν), αργότερα με τη σοφιστεία, αλλά τελικά ήταν ο ιδρυτής της ηθικής φιλοσοφίας και της λεγόμενης ανθρωπολογικής, ενώ εντρύφησε και στα γνωσιολογικά προβλήματα και στις νοητικές διαδικασίες.

Αν πράγματι απαγορεύονταν με νόμο γενικά (άραγε, από ποιόν νόμο;), τότε πως ο Σωκράτης κατάφερε να γλιτώσει όταν ήταν μικρός; Πολύ απλά, το ψήφισμα που εισηγήθηκε ο Διοπίθης τέθηκε σε ισχύ από το 432 περίπου, δηλαδή όταν ο Σωκράτης ήταν 37 ετών. Εφόσον ασχολήθηκε όταν ήταν μικρός, άρα ασχολήθηκε πριν το ψήφισμα. Που σημαίνει ότι ο Γιαννουλάκης ψεύδεται, και μαζί και οι νέο-απολογητές, όταν ισχυρίζεται ότι «...στην ακμάζουσα και πολιτισμένη και «φιλοσοφημένη» Αθήνα του «χρυσού αιώνα», η αστρονομία ήταν απαγορευμένη με ποινή θανάτου!». Αναφέρομαι σε αυτό διότι δεν έχω υπόψη μου κάποιο άλλο. Αυτό όμως δεν απαγορεύει την ενασχόληση με την αστρονομία, αλλά όταν με βάση αυτή αμφισβητεί κανείς τα θρησκευτικά πράγματα. Και αυτό, όπως έχει αναφερθεί πολλάκις στην παρούσα σειρά των άρθρων, γιατί είμαστε στον πελοποννησιακό πόλεμο και έπρεπε να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ των πολιτών. Εκτός αυτού, επινοήθηκε το ψήφισμα για να κτυπήσουν τον Αναξαγόρα και δια αυτού, τον Περικλή που ήταν ο αληθινός τους αντίπαλος. Ο Αναξαγόρας ήταν δάσκαλος του Περικλή. Ο Γιαννουλάκης νομίζει ότι αυτά που ίσχυαν στο χριστιανικό βυζάντιο, ίσχυαν και στην Αθήνα!

Ας δούμε όμως τι λέει ο Σωκράτης στην «Απολογία»...

«Γιατί υπήρξαν πολλοί κατήγοροί μου που με κατηγορήσαν σε σας, ήδη εδώ και πολλά χρόνια, χωρίς να λένε και τίποτα αληθινό. Αυτούς εγώ τους φοβάμαι πολύ

περισσότερο από τον Άνυτο και την παρέα του, παρ' όλο που κι αυτοί είναι φοβεροί. Αλλά φοβερότεροι, άνδρες, είναι όσοι παρέλαβαν τους πιο πολλούς από εσάς παιδιά, και τους έπειθαν και με κατηγορούσαν για πράγματα απ' τα οποία τίποτα δεν ισχύει, πως δήθεν υπάρχει κάποιος Σωκράτης, σοφός άνδρας, που ασχολείται με τα ουράνια φαινόμενα και έχει ερευνήσει όλα όσα βρίσκονται κάτω από τη γη, και κάνει τα άδικα λόγια να φαίνονται δίκαια. Αυτοί, άνδρες Αθηναίοι, που διέδωσαν τη φήμη αυτή, είναι οι φοβεροί μου κατήγοροι. Γιατί όσοι τους ακούνε νομίζουν ότι οι ασχολούμενοι με τέτοιες έρευνες δεν πιστεύουν στους θεούς. Έπειτα, οι κατήγοροι αυτοί είναι και πολλοί και με κατηγορούν επί πολλά χρόνια, μάλιστα, όλα αυτά σας τα έλεγαν στην ηλικία που εύκολα τους πιστεύατε, όντας, μερικοί από εσάς παιδιά και έφηβοι. Ύστερα κατηγορούσαν έναν απόντα, χωρίς κανείς να βρίσκεται να απολογηθεί για τις κατηγορίες» (18b- c).

«Αυτά τα βλέπετε άλλωστε και εσείς στην κωμωδία του Αριστοφάνη, κάποιο Σωκράτη να περιφέρεται εκεί και να ισχυρίζεται ότι περπατάει στον αέρα και φλυαρεί αερολογώντας, πράγματα για τα οποία εγώ δεν έχω την παραμικρή ιδέα. Και δεν το λέω αυτό για να υποτιμήσω την επιστήμη αυτή, αν κάποιος είναι σοφός σ' αυτά τα ζητήματα. Ούτε για να ξεφύγω από τις τόσες κατηγορίες του Μέλητου. Αλλά επειδή εγώ, δεν έχω καμία σχέση μ' αυτά τα πράγματα. και έχω για μάρτυρες τους περισσότερους από σας, και σας παρακαλώ να πληροφορήσει ο ένας τον άλλον και να μιλήσουν όσοι με άκουσαν ποτέ να συζητάω. Και είναι πολλοί αυτοί ανάμεσά σας. Να το πείτε λοιπόν ο ένας στον άλλον, αν κανείς από σας με άκουσε ποτέ να συζητάω, έστω και λίγο, γι' αυτά τα θέματα. Και απ' αυτό θα καταλάβετε ότι τέτοια είναι και τα άλλα που λέει για μένα ο κόσμος. Τίποτα όμως απ' αυτά δεν είναι αλήθεια. Κι αν κανένας σας είπε ότι δήθεν εγώ προσπαθώ να παιδεύσω ανθρώπους και παίρνω χρήματα γι' αυτό, ούτε αυτό είναι αληθινό» (19c- d).

Ο Διογένης ο Λαέρτιος αναφέρει για τον Σωκράτη ότι αρχικά άκουσε τον Αναξαγόρα και ύστερα τον Αρχέλαο, μετά την καταδίκη του πρώτου (Βίοι φιλοσόφων, δεύτερο βιβλίο, παράγραφος 19). Ο Αρχέλαος ήταν μαθητής του Αναξαγόρα (ο. π. παρ. 16). Αναφέρει για τον Αρχέλαο, «Ούτος πρώτος εκ της Ιωνίας την φυσικήν φιλοσοφίαν μετήγαγεν Αθήναζε, και εκλήθη φυσικός, παρό και έληξεν εν αυτώ η φυσική φιλοσοφία, Σωκράτους την ηθικήν εισαγαγόντος» (ο. π. παρ. 16).

Ωστε ο Σωκράτης εγκαινιάζει την ηθική φιλοσοφία. Γνωρίζουμε όμως ότι ο Σωκράτης δεν είχε δική του σχολή, ούτε δίδασκε επί μισθώ, αλλά συζητούσε στην

αγορά.

Επίσης λέει για τον Σωκράτη: «Γνώτα δε την φυσικήν θεωρίαν μηδέν είναι προς ημάς, τα ηθικά φιλοσοφείν επί τε των εργαστηρίων και εν τη αγορά» (ο. π. παρ. 21).

Τί συμπεράσματα προκύπτουν από τα παραπάνω;

Ότι ο Σωκράτης (469-399 π.κ.ε.) όταν ήταν νεότερος, χωρίς να απαγορεύεται από πουθενά η μελέτη της αστρονομίας και των άλλων φυσικών επιστημών, άκουσε τον Αναξαγόρα (500-428 π.κ.ε.) και μετά τον μαθητή του τον Αρχέλαο (450 π.κ.ε.). Αυτό συμφωνεί και με την αναφορά του Πλουτάρχου ότι το ψήφισμα φτιάχτηκε για τους προαναφερθέντες λόγους, έχοντας έκτατο χαρακτήρα. Διότι αν ήταν καθεστώς και θεσμοθετημένος νόμος, έπρεπε να είχαν τιμωρηθεί εξ αρχής και ο Αναξαγόρας και ο Αρχέλαος. Ειδικά ο Αρχέλαος, που μεταξύ των άλλων δίδασκε στην Αθήνα ότι αιτία της γενέσεως είναι η θερμότητα και η ιλύς (πηλός).

Το ότι ο Σωκράτης «άκουσε» τους προαναφερθέντες φυσικούς διαφέρει από το «μαθήτευσε». Ο Διογένης ο Λαέρτιος μόνο για τον Αρχέλαο λέει ότι ήταν μαθητής του Αναξαγόρου. Κάτι που δείχνει ότι η σχέση του Σωκράτους με αυτό το είδος της φιλοσοφίας-επιστήμης είχε περιστασιακό χαρακτήρα. Για αυτό γράφει ο Διογένης ο Λαέρτιος ότι ο Σωκράτης ήταν αυτός που εισήγαγε την ηθική, δηλαδή την συστηματική φιλοσοφική ενασχόληση με τον ήθος του ανθρώπου. Και τούτο όχι διότι υποτιμά την φυσική θεωρία και την επιστήμη της αστρονομίας, αλλά διότι θεωρούσε ότι η πρώτη και σημαντικότερη ανάγκη ήταν η εμβάθυνση στο γνώθι σαυτόν.

Κατά συνέπεια, ο Σωκράτης δεν συνέχισε να ασχολείται με τα ουράνια φαινόμενα ακριβώς για τον παραπάνω λόγο, χωρίς να υποστηρίζει ότι όσοι το κάνουν είναι άθεοι, ούτε ότι υποτιμούσε την επιστήμη αυτή. Λέει αλήθεια όταν ισχυρίζεται ότι δεν γνωρίζει από αυτά, και όχι για να ξεφύγει από τις κατηγορίες. Δηλαδή, δεν ψεύδεται, όπως αφήνει να εννοηθεί ο Γιαννουλάκης.

Αντισθένης

Ας δούμε πάλι κάποια από τα γραφόμενα του Γιαννουλάκη που έχουν σχέση με το θέμα μας.

Έλεγε ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει ούτε κυβέρνηση ούτε νόμοι, ούτε ιδιοκτησία, ούτε θρησκεία, ούτε έθνη, ούτε γάμοι.

Ας δούμε τι μας παραδίδει ο Διογένης ο Λαέρτιος (6ο βιβλίο) ότι δίδασκε ο Αντισθένης ο Κυνικός...

Α. Κυβέρνηση-Νόμοι: *«Και τον σοφόν ου κατά τους κειμένους νόμους πολιτεύεσθαι, αλλά κατά τον της αρετής»* (11).

Δηλαδή, «Ο σοφός δεν θα ζήσει σύμφωνα με τους νόμους που ισχύουν στην πόλη, αλλά σύμφωνα με τον νόμο της αρετής».

Β. Θρησκεία: *«Μυούμενος ποτέ τα Ορφικά, του ιερέως ειπόντος ότι οι ταύτα μυούμενοι πολλών εν Άδου αγαθών μετίσχουσι, “Τι ουν”, έφη, “ουκ αποθνήσκει”;»* (4).

Δηλαδή, «Κάποτε, όταν μούνταν στα Ορφικά μυστήρια, κι ο ιερέας είπε πως όσοι μούνταν σ' αυτά απολαμβάνουν πολλά αγαθά στον Άδη, εκείνος του αποκρίθηκε: «Και τότε γιατί εσύ δεν πεθαίνεις;».

Γ. Γάμος: *«Γαμήσειν τε τεκνοποιίας χάριν, ταις ευφροσύναις συνιόντα γυναιξί. Και ερασθλησεσθαι δε· μόνον γαρ ειδέναι τον σοφών τίνων χρη εράν».*

Δηλαδή, «Θα παντρευτεί για τεκνοποιία, επιλέγοντας τις πιο ευφρείς γυναίκες. Θα ερωτευθεί κιόλας· γιατί μόνο ο σοφός ξέρει ποιους πρέπει να αγαπά».

Πράγματι, οι Κυνικοί φιλόσοφοι ήταν οι επαναστάτες της εποχής, οι αναρχικοί. Όχι όμως από αυτούς που τα σπάνε όλα, αλλά από εκείνους των οποίων η διαμαρτυρία είναι ουσιαστική και γόνιμη. Όχι από αυτούς που επαναστατούν απλά και μόνο για να .. «επαναστατήσουν». Αλλά από αυτούς που επαναστατούν κατά της υποκρισίας, της βιτρίνας, του ψεύτικου καθωσπρεπισμού, των «ρόλων» που μοιράζει η ίδια η κοινωνία. Έτσι δεν αντιτίθεται στους νόμους της πόλης όταν αυτοί οδηγούν τον σοφό στην αρετή. Δεν αρνείται τη θρησκεία, εφόσον ο ίδιος μύηθηκε στα Ορφικά Μυστήρια. Αρνείται όμως την υποκρισία, έστω και αν αυτή οφείλεται στην ανθρώπινη αδυναμία. Διότι το περιστατικό με τον ιερέα αυτό ακριβώς δείχνει. Ότι η μύηση στα μυστήρια δεν αποσκοπεί μόνο στην μετά θάνατον απόλαυση των αγαθών αλλά και στην απόλαυση των πνευματικών αγαθών και στον ενθάδε βίο, εφόσον γίνονται μέσο προς την τελειοποίηση του ενάρετου βίου. Δεν αρνείται τον γάμο. Αντιθέτως τον επικροτεί και συστήνει την τεκνοποιία και τον έρωτα.

Ο Αντισθένης δίδασκε *«τον δίκαιον περί πλείονος ποιείσθαι του συγγενούς· ανδρός και γυναικός η αυτή αρετή· ταγαθά καλά, τα κακά αισχρά»* (12). Δηλαδή, ο δίκαιος πρέπει να θεωρείται ανώτερος από τον συγγενή, η αρετή του άνδρα και

της γυναίκας είναι η ίδια, και τα αγαθά είναι όμορφα ενώ τα κακά είναι αισχρά. **Η αρετή είναι η αληθινή επανάσταση.** Και μάλιστα η έμπρακτη. «Την τ' αρετήν των έργων είναι, μήτε λόγων πλείστων δεομένην μήτε μαθημάτων» (11).

Και τελειώνει ο Διογένης ο Λαέρτιος τα σχετικά με το βίο του Αντισθένης, γράφοντας: «Ούτος ηγήσατο και της Διογένους απαθείας και της Κράτητος εγκρατείας και της Ζήνωνος καρτερίας, αυτός υποθέμενος τη πόλει τα θεμέλια» (15).

Ο Αντισθένης θεωρείται πρόδρομος και θεμελιωτής της απαθείας του Διογένους, της εγκρατείας του Κράτητος, και της καρτερίας του Ζήνωνος.

Σε τέτοιους επαγγελματίες ψεύτες στηρίζονται οι νεο-απολογητές και σε αυτούς - με τη σειρά του- το «αντιαιρετικό» γραφείο της Εκκλησίας της Ελλάδος!

Διομήδης